

Profesionalių krepšininkų teisinė padėtis patyrus traumą: reguliavimo Lietuvoje ir JAV lyginamoji analizė

Antonija Marija Haak, Martyna Gedrimaitė

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

3 kurso studentės

Saulėtekio al. 9, I rūmai, 10222, Vilnius

El. paštas: antonija.haak@tf.stud.vu.lt; martyna.gedrimaite@tf.stud.vu.lt

Mokslinio straipsnio akademinis kuratorius doc. dr. Arnas Paliukėnas

El. paštas: arnas.paliukenas@tf.vu.lt

Santrauka: Šiame straipsnyje analizuojama profesionalių krepšininkų teisinė apsauga patyrus sportinę traumą Lietuvos ir Jungtinių Amerikos Valstijų teisinėse sistemose. Tyrimo objektas – profesionalių krepšininkų ir krepšinio klubų teisiniai santykiai traumos atveju, o tikslas – įvertinti, ar Lietuvos reguliavimas užtikrina pakankamą sportininkų sveikatos, finansinę ir teisinę apsaugą, bei nustatyti, kurie Jungtinių Amerikos Valstijų kolektyvinio reguliavimo elementai galėtų būti reikšmingi Lietuvos teisinės sistemos tobulinimui. Darbe nustatyta, kad Lietuvoje profesionalaus krepšininko garantijų apimtis traumų atvejais dažnai priklauso nuo individualios sportinės veiklos sutarties turinio, todėl sportininko apsauga nėra pakankamai vieninga ir aiškiai prognozuojama. Jungtinių Amerikos Valstijų modelis pasižymi kolektyvinėje sutartyje įtvirtintomis sveikatos ir finansinėmis garantijomis, traumos nustatymo procedūromis, ginčų sprendimo mechanizmais ir kolektyviniu sportininkų atstovavimu. Tyrimo rezultatai leidžia daryti išvadą, kad Lietuvos profesionalių krepšininkų apsaugai stiprinti reikšmingi būtų minimalių garantijų įtvirtinimas, aiškesnės traumos vertinimo procedūros, veiksmingesnis ginčų sprendimas ir aktyvesnis kolektyvinis sportininkų interesų gynimas.

Raktiniai žodžiai: profesionalus krepšininkas, krepšinio klubas, kolektyvinė sutartis, sporto veiklos sutartis, traumos patyrimas.

Summary. This article analyses the legal protection of professional basketball players following sports-related injuries in the legal systems of Lithuania and the United States of America. The research focuses on the legal relationship between professional basketball players and basketball clubs in the event of injury, aiming to assess whether Lithu-

anian regulation provides sufficient health, financial and legal protection for athletes, and to identify which elements of the collective regulation model in the United States of America could be relevant for improving the Lithuanian legal system. The research finds that, in Lithuania, the scope of guarantees available to a professional basketball player after an injury often depends on the content of the individual sports activity contract; therefore, the athlete's protection is not sufficiently uniform or clearly predictable. The model in the United States of America is characterised by health and financial guarantees, injury assessment procedures, dispute resolution mechanisms and collective representation of athletes established in a collective agreement. The results of the research support the conclusion that the protection of professional basketball players in Lithuania could be strengthened by introducing minimum guarantees, clearer injury assessment procedures, more effective dispute resolution, and more active collective protection of athletes' interests.

Key words: professional basketball player, basketball club, collective bargaining agreement, sports activity contract, incurrance of an injury

Įžanga

Temos aktualumas. Profesionalus krepšinis yra sportinė ir ekonominė veikla, kurioje sportininko galimybės vykdyti sutartinius įsipareigojimus, gauti pajamas ir tęsti profesinę karjerą tiesiogiai priklauso nuo jo fizinio pajėgumo. Dėl didelės traumų rizikos profesionalaus krepšinininko teisinė padėtis kelia ne tik medicininius, bet ir sutartinius, finansinius bei socialinės apsaugos klausimus. Lietuvos teisėje profesionalaus sportininko ir klubo santykiai dažniausiai siejami su sportinės veiklos sutartimi, iš esmės grindžiama civilinių teisinių santykių modeliu. Vis dėlto profesionalaus krepšinininko ir sporto klubo santykiams būdingi ir darbo santykiams artimi požymiai, pavyzdžiui, sportininko pareiga laikytis klubo nustatyto treniruočių ir varžybų režimo, vykdyti trenerių nurodymus, laikytis vidaus taisyklių ir atstovauti klubui.

Šiame darbe profesionalus krepšinininkas suprantamas kaip aukšto meistriškumo sportininkas, kurio sportinė veikla vykdoma pagal su krepšinio klubu sudarytą sutartį. Sportine trauma laikomas treniruočių, varžybų ar kitos su klubo vykdoma sportine veikla susijusios veiklos metu patirtas sportininko sveikatos sutrikdymas, kuris laikinai arba visam laikui apriboja jo galimybę vykdyti profesionalią sportinę veiklą. Teisinė apsauga traumos atveju šiame darbe suprantama kaip sportininkui taikomų sveikatos priežiūros, pajamų išsaugojimo, žalos kompensavimo, sutartinių garantijų ir ginčų sprendimo priemonių visuma.

Tyrimo problemą nulemia kelios priežastys. Pirma, Lietuvos teisinėje sistemoje nėra įtvirtinto specialaus ir vieningo profesionalių krepšinininkų apsaugos traumos atveju modelio, todėl sportininko garantijų apimtis dažnai priklauso nuo individua-

lios sportinės veiklos sutarties turinio. Antra, tokio pobūdžio teisiniai santykiai turi ir darbo teisės, ir civilinės teisės bruožų, o galiojantis reguliavimas ir teismų praktika ne visuomet leidžia vienareikšmiškai nustatyti sportininkui taikytinų garantijų apimtį. Todėl kyla poreikis įvertinti, ar Lietuvos teisinis reguliavimas pakankamai užtikrina profesionalaus krepšininko sveikatos, finansinę ir teisinę apsaugą tais atvejais, kai trauma apriboja jo galimybę tęsti sportinę veiklą, ir kokios JAV kolektyvinio reguliavimo modelio nuostatos galėtų būti reikšmingos šios apsaugos tobulinimui.

Tyrimo naujumas ir ištyrimo laipsnis. Profesionalių sportininkų teisinio statuso klausimas Lietuvos teisės doktrinoje nėra visiškai naujas, tačiau profesionalaus krepšininko teisinė apsauga būtent traumos atveju nėra išsamiai atskleista, ypač lyginant Lietuvos sportinės veiklos sutarčių modelį su JAV Nacionalinės krepšinio lygos sistema. Šio tyrimo originalumas pasireiškia tuo, kad Lietuvos ir JAV modeliai lyginami pagal sutarties pobūdį, sveikatos ir finansines garantijas, traumos nustatymo procedūrą, ginčų sprendimo mechanizmą ir profesinių sąjungų reikšmę kolektyvinio sportininkų atstovavimo kontekste. Tyrimu nesiekama mechanškai perkelti JAV reguliavimo į Lietuvos teisę, bet norima įvertinti, kurie šio modelio elementai galėtų būti reikšmingi tobulinant Lietuvos profesionalių krepšininkų apsaugą.

Tyrimo objektas yra profesionalių krepšininkų teisiniai santykiai ir jų reglamentavimas traumų atvejais Lietuvos ir JAV teisinėse sistemose.

Tyrimo tikslas yra išanalizuoti profesionalių krepšininkų, patyrusių traumas, teisinės padėties ypatumus Lietuvos ir JAV kontekste.

Uždaviniai:

- Įvertinti profesionalių krepšininkų, patyrusių traumas, teisinę padėtį Lietuvoje.
- Atskleisti ir išanalizuoti Lietuvos ir JAV teisinių sistemų skirtumus bei panašumus.
- Nustatyti Lietuvos teisinio reguliavimo spragas bei pateikti pasiūlymus, kaip būtų galima užtikrinti veiksmingesnę profesionalių krepšininkų teisinę apsaugą traumų atveju.

Tyrimo metodai ir šaltiniai. Tyrime taikyti lingvistinis, lyginamasis ir sisteminis metodai. Lingvistinis metodas naudojamas analizuojant Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos Darbo kodekso (toliau - LR DK), Lietuvos Respublikos Civilinio kodekso (toliau - LR CK), Lietuvos Respublikos Sporto įstatymo (toliau - Sporto įstatymas) ir 2023 m. NBA–NBPA kolektyvinę sutartį (angl. NBA–NBPA Collective Bargaining Agreement) bei kitų aktualių teisės aktų sąvokas bei teismų praktiką. Sisteminis metodas taikomas vertinant sportinės veiklos sutarties santykį su darbo bei civilinės teisės reguliavimu ir profesionalaus sportininko garantijų apimtį traumos atveju. Lyginamasis metodas naudojamas Lietuvos ir JAV reguliavimo modeliams palyginti pagal sutarties pobūdžio, sveikatos ir finansinių garantijų, traumos nustatymo procedūros, ginčų sprendimo mechanizmo ir kolektyvinio atstovavimo kriterijus.

1. Profesionalaus krepšininko teisinis statusas ir traumų reglamentavimas Lietuvoje

Profesionalaus krepšininko veikla yra aukšto meistriškumo sportinė veikla, susijusi su padidinta traumų rizika. Sporto įstatymo 2 str. 20 d. sportininkas apibrėžiamas kaip asmuo, kuris varžosi aukšto meistriškumo sporto varžybose ir (ar) treniruojasi šioms varžyboms pasirengti. Ši sąvoka reikšminga, nes leidžia apibrėžti subjektą, kuriems turėtų būti taikomos sportininko teisių ir pareigų apsaugos priemonės, ratą.

Teisės aktuose nėra aiškiai reglamentuota sportinės traumos, patirtos treniruočių ar varžybų metu, vertinimo ir kompensavimo tvarka. Lietuvių kalbos žodyne trauma apibrėžiama kaip išorinio veiksmo sukeltas organizmo organų ar audinių sužalojimas arba stiprus psichinis sukrėtimas, kartais keičiantis psichiką¹, tačiau įstatyme sportinės traumos apibrėžimas neįtvirtintas. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas dėl sunkių traumų klasifikacijos požymių neteko galios 2014 m., o naujas reguliavimas nebuvo priimtas. Sporto įstatymas taip pat nenumato nei privalomo profesionalių sportininkų draudimo nuo traumų, nei aiškių kriterijų, kada klubui kyla pareiga užtikrinti medicininę ar finansinę apsaugą. Todėl sportininko apsauga traumos atveju dažnai priklauso nuo individualios klubo politikos ir sutarties turinio.

Toks reguliavimo neapibrėžtumas kelia abejonių dėl pakankamo konstitucinių sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos ir valstybės paramos sportui principų įgyvendinimo. Konstitucijos 53 str. įtvirtinta valstybės pareiga skatinti kūno kultūrą ir remti sportą rodo sporto viešojo intereso reikšmę, tačiau profesionalių sportininkų traumų atveju imperatyvių apsaugos normų Sporto įstatyme iš esmės nėra. Tai ypač reikšminga todėl, kad profesionalūs krepšininkai vykdo atlygintinę ekonominio pobūdžio veiklą, generuojančią pajamas klubui ir tiesiogiai priklausančią nuo sportininko fizinio pajėgumo.

Profesionalaus sportininko ekonominis statusas pripažįstamas ir Europos sąjungos Teisingumo teismo (toliau - ESTT) praktikoje. Byloje *Bosman v. Union Royale Belge des Societes de Football Association* byloje profesionalus futbolininkas buvo vertinamas kaip darbuotojas laisvo darbuotojų judėjimo kontekste. Nors šis išaiškinimas nereiškia pareigos nacionaliniuose santykiuose kiekvieną profesionalų sportininką automatiškai laikyti darbuotoju, jis parodo, kad profesionali sportinė veikla gali turėti darbo santykiams būdingų požymių. Tai svarbu traumų atvejais, nes nuo santykio kvalifikavimo priklauso sportininkui taikomų socialinių, finansinių ir sveikatos apsaugos garantijų apimtis. Pavyzdžiui, Lietuvoje sportininkas nėra pripažįstamas darbuotoju, o tai veda prie to, kad nėra užtikrinamos garantijos, socialinė apsau-

¹ Lietuvių kalbos žodynas (2025). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas [interaktyvus]. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Trauma>.

ga, kaip ir kiekvienam darbuotojui darbo metu patyrus sveikatai ar gyvybei pavojingą traumą, nes jeigu būtų pripažįstama darbo santykiais, tai galima taikyti LR DK 155 str., kuriame sureguliuotas žalos atlyginimas ir civilinis draudimas.

Lietuvos teismų praktikoje sportinės veiklos sutarčių kvalifikavimo klausimas sprendžiamas atsargiau. Lietuvos aukščiausiasis teismas (toliau - LAT) yra nurodęs, kad profesionalaus sporto santykiuose paprastai dominuoja ne darbo funkcijos atlikimas, o sportinio rezultato siekimas, todėl sportinės veiklos sutartis savo esme pirmiausia priskirtina paslaugų sutarčiai. Kartu kasacinis teismas pripažino, kad tais atvejais, kai šalys dėl to susitaria arba sutarties sąlygos faktiškai sukuria darbo teisinius santykius, sportinės veiklos sutartis gali būti kvalifikuojama ir kaip darbo santykius sukurianti sutartis². Taigi šis teismo praktikos pavyzdys parodo, kad Lietuvoje profesionalaus sportininko ir sporto klubo santykiai pripažįstami civiline paslaugų sutartimi, o tai prieštarauja ESTT teismų praktikai.

Vis dėlto toks rezultato kriterijaus akcentavimas profesionalaus krepšininko atveju yra diskutuotinas. Krepšininkas vienas negali nulemti visos komandos rezultato, tačiau jo veiklai būdingas pavaldumas klubui, treneriams ir vidaus taisyklėms: sportininkas privalo laikytis treniruočių bei varžybų režimo, disciplinos reikalavimų ir sutartinių įsipareigojimų. Todėl profesionalaus krepšininko teisinė padėtis negali būti vertinama vien pagal paslaugų sutarties kriterijų. Kadangi Lietuvos teisėje nėra aiškios ir vieningos profesionalių sportininkų apsaugos sistemos traumų atvejais, toliau analizuojama, kaip darbo ir sportinės veiklos sutarčių skirtumai veikia sportininko socialinių garantijų apimtį.

2. Darbo sutarties ir sporto veiklos (civilinės) sutarties skirtumai

Pagal LR CK 6.154 str. 1 d. sutartis suprantama kaip šalių susitarimas sukurti, pakeisti ar nutraukti civilinius teisinius santykius. Darbo teisiniuose santykiuose sutartis apibrėžiama LR DK 32 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią darbuotojas, būdamas pavaldus darbdaviui ir veikdamas jo naudai, įsipareigoja atlikti darbo funkciją, o darbdavys – mokėti darbo užmokestį. Taigi esminis darbo ir civilinių teisinių santykių atskaitymo kriterijus yra pavaldumas, lemiantis ir skirtingą sportininko apsaugos modelį.

Pirma, sportinės veiklos sutarčiai reikšmingas šių dviejų teisės sričių atskaitymo kriterijus yra skirtingos apimtys imperatyvumas. Tai reiškia, kad darbo santykiuose reikšminga darbuotojo teisių dalis kyla tiesiogiai iš imperatyvių teisės normų: darbo ir poilsio laiko, darbuotojų saugos ir sveikatos, laikino nedarbingumo bei darbo santykių nutraukimo garantijos taikomos nepriklausomai nuo individualaus šalių susitarimo turinio. Civiliniuose santykiuose vyrauja šalių autonomijos principas, to-

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-65/2011.

dėl sporto veiklos sutarties pagrindu veikiančio profesionalaus sportininko garantijų apimtis paprastai priklauso nuo konkrečių sutarties nuostatų.

Antra, civilinės ir darbo teisės reguliavimas nulemia skirtingą sutarties šalių teisinę padėtį. Nors profesionalus krepšininkas formaliai veikia kaip civilinių santykių subjektas, jo veiklai būdingi darbo santykiams artimi požymiai: jis turi laikytis klubo nustatyto treniruočių ir varžybų grafiko, vykdyti trenerių bei klubo administracijos nurodymus, laikytis vidaus taisyklių ir atstovauti klubui sportinėje veikloje. Vis dėlto Lietuvos teisėje vien šių požymių paprastai nepakanka sporto veiklos sutarčiai kvalifikuoti kaip darbo sutarčiai, todėl profesionalaus sportininko teisinė ir finansinė apsauga traumos atveju dažniausiai priklauso nuo individualaus susitarimo su klubu.

Trečia, skirtumų yra ir socialinių garantijų srityje, kuri profesionaliame sporte turi ypatingą reikšmę dėl padidintos traumų rizikos. Darbo santykiuose darbuotojo teisė į socialinę apsaugą laikino nedarbingumo atveju, darbuotojų saugos ir sveikatos garantijas bei kitas socialines teises kyla tiesiogiai iš teisės aktų. Tokios garantijos taikomos nepriklausomai nuo darbo sutarties turinio, todėl darbuotojo teisinė apsauga užtikrinama net ir pasikeitus jo sveikatos būklei. Sporto veiklos sutarties pagrindu veikiančio profesionalaus krepšininko teisinė ir finansinė apsauga traumos atveju dažniausiai priklauso nuo konkrečių sutarties nuostatų. Tai reiškia, kad gydymo išlaidų kompensavimo, atlyginimo mokėjimo laikino nedarbingumo laikotarpiu ar kitų su trauma susijusių garantijų apimtis gali skirtis priklausomai nuo individualaus šalių susitarimo.

Aptarti darbo ir civilinės teisės skirtumai turi esminę praktinę reikšmę kvalifikuojant susiklosčiusį teisinį santykį profesionaliame sporte. Santykiams taikant darbo teisės normas, sportininko apsauga traumos atveju būtų grindžiama įstatyme nustatytomis socialinėmis ir darbo saugos garantijomis. Tai reiškia, kad tokiu atveju sportininkui būtų kompensuojamos gydymo išlaidos, mokamas atlyginimas laikino nedarbingumo laikotarpiu ar taikomos kitos su trauma susijusios garantijos, kurios taikant civilinės teisės normas iš esmės priklauso nuo šalių susitarimu pasiektų sportinės veiklos sutarties nuostatų. Todėl vertinant profesionalių krepšininkų teisinę padėtį traumų atvejais svarbu analizuoti ne tik sutarties formą, bet ir realią sportininkui suteikiamą sveikatos, finansinių ir teisinių garantijų apimtį.

2.1. Sportininko teisės ir pareigos pagal Darbo kodeksą bei Sporto įstatymą

Lietuvoje profesionalaus krepšininko statusas išlieka dviprasmiškas: nors sportininkas paprastai nėra pripažįstamas darbuotoju, jo santykiams su klubu būdingi darbo santykių požymiai – pavaldumas, atlygintinumas, terminuotas įsipareigojimas ir pareiga laikytis klubo nustatyto režimo. Pagal LR DK 33 str., darbo sutartis laikoma sudaryta, kai šalys susitaria dėl būtinųjų darbo sutarties sąlygų – darbo funkci-

jos, darbovietės ir darbo užmokesčio³, o profesionalių krepšininkų sutartyse taip pat įtvirtinamas apibrėžtas veiklos laikotarpis, atlygis ir pareiga vykdyti klubo nurodymus. Vis dėlto praktikoje tokios sutartys dažniausiai įvardijamos sportinės veiklos sutartimis ir kvalifikuojamos kaip civiliniai teisiniai santykiai, todėl sportininkui netaikoma dalis LR DK numatytų imperatyvių socialinių garantijų. Sporto įstatymas profesionalaus sportininko teisių ir pareigų taip pat nesureguliuoja pakankamai išsamiai. Jis apibrėžia sporto srities sąvokas, tačiau nenustato specialaus profesionalaus sportininko apsaugos mechanizmo traumos atveju. LKF etikos ir drausmės kodekse daugiausia akcentuojamos sportininkų pareigos, o bendros teisės ir garantijos, susijusios su sveikatos, finansine ar socialine apsauga, nėra sistemiskai išplėtos. Todėl tais atvejais, kai sportininko santykiai su klubu laikomi civiliniais, jo apsauga iš esmės priklauso nuo individualios sutarties turinio.

Toks reguliavimo modelis kelia abejonių dėl pakankamo Konstitucijos 48 str. įtvirtintų teisės į saugias ir sveikas darbo sąlygas bei socialinės apsaugos principų įgyvendinimo profesionalaus sporto srityje. Jeigu visgi būtų palaikoma LAT pozicija, kad sporto santykiai yra išimtinai civiliniai teisiniai santykiai, tokiu atveju Sporto įstatymas turėtų numatyti specifinius apsaugos mechanizmus, panašius į vartotojų teisių apsaugą, kadangi sportininkas civiliniuose santykiuose išlieka struktūriškai silpnesnioji šalis.

Lyginamuoju aspektu reikšminga ir tai, kad daugumoje Europos valstybėse, tokiose kaip Vokietija ir Ispanija profesionalūs sportininkai pripažįstami darbuotojais arba jiems taikomos darbuotojams artimos garantijos. Todėl Lietuvos reguliavimo neapibrėžtumas tiesiogiai susijęs su klausimu, kokia atsakomybė turi būti taikoma, kai sporto veikloje pažeidžiami sveikatos ar saugos reikalavimai.

2.2. Atsakomybė už sveikatos ir saugos pažeidimus sporto veikloje

Lietuvos teisinėje sistemoje atsakomybė už sveikatos ir saugos reikalavimų pažeidimus sporto veikloje gali būti civilinė, administracinė arba baudžiamoji. Sporto įstatyme sporto veiklos vykdytojams nustatyta pareiga sudaryti tinkamas sąlygas sportininkams treniruotis ir varžytis, taip pat laikytis reikalavimų, susijusių su medicinos priežiūra, rizikos valdymu ir sporto įranga.

Atsakomybės taikymo apimtis priklauso nuo to, kaip kvalifikuojamas sportininko ir klubo teisinis santykis. Jeigu santykis būtų grindžiamas darbo teisės normomis, sportininkas galėtų remtis LR DK nuostatomis dėl darbdavio pareigos užtikrinti saugias ir sveikas darbo sąlygas bei atlyginti dėl jų pažeidimo atsiradusią žalą. Kai santykiai laikomi civiliniais, taikytinos LR CK normos dėl sutartinės arba deliktinės

³ PETRYLAITĖ, Daiva, PETRYLAITĖ, Vida (2024). *Darbo teisė visiems. Trečioji papildyta laida*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 36.

atsakomybės: klubas, kaip sutarties šalis, privalo veikti rūpestingai ir užtikrinti saugias sportinės veiklos sąlygas, o šios pareigos pažeidimas gali lemti atsakomybę už sportininko patirtą žalą, įskaitant gydymo, reabilitacijos išlaidas ar prarastas pajamas.

Be civilinės atsakomybės, už sveikatos ir saugos reikalavimų nesilaikymą sporto veiklos vykdytojai gali kilti ir administracinė atsakomybė. Tais atvejais, kai pažeidimai sukelia sunkius padarinius sportininko sveikatai ar gyvybei, gali būti svarstomas ir baudžiamosios atsakomybės taikymas. Todėl neiškus profesionalaus sportininko teisinis statusas apsunkina ne tik socialinių garantijų taikymą, bet ir atsakomybės ribų nustatymą traumų atvejais.

3. Lietuvos teisinis reguliavimas traumų atvejais, bylos pasiekusios tarptautinį arbitražą

Kaip jau buvo įvertinta ankstesnėse pastraipose, Lietuva neturi bendros teisinės sistemos, kuri turėtų bendrus normatyvus dėl traumų, įvykusių treniruotės ar sporto metu profesionaliems sportininkams, reguliavimo. Praktika rodo, kad vieni sportininkai sporto ginčus, nepriklausomai nuo to, kokio jie pobūdžio, sprendžia sporto arbitražo teismuose, kiti analogišku atveju kreipiasi į nacionalinius teismus, o dar kiti, pirmiausia, kreipiasi į tos sporto šakos sporto federacijos sukurta instancijas, o vėliau, nepavykus išspręsti ginčo – į teismą arba arbitražą⁴. Vertinant Lietuvos Respublikos teismų įstatymą, teisingumą Lietuvoje vykdo tik teismai. Lietuvoje krepšinininkai, veikdami pagal individualias sutartis, kurios pagal dabartinį Lietuvos reguliavimą yra pripažįstamos civilinėmis sutartimis, turi galimybę kreiptis į FIBA arbitražą, patyrus traumą ir netinkamai nutraukus sutartį.

Tarptautiniame lygmenyje yra išskiriamos dvi reikšmingos bylos, susijusios su Lietuvos krepšinininkais. Viena iš bylų yra Justo Sinicos byla prieš Lietuvos „Rytą“ 2011 metais. Šios bylos sprendimas buvo palankus profesionaliam krepšinininkui, nes klubas nutraukė sutartį netinkamai. Sutartis buvo nutraukta, nes profesionaliam sportininkui prireikė sąnario operacijos. Pirmiausia, buvo kreiptasi į Vilniaus apygardos teismą. FIBA arbitražas, Arbitražo tribunolas Justui Sinicai ir jo agentui iš viso priteisė 1,078 milijonų litų neskaičiuojant palūkanų. Ši suma beveik patenkino visą krepšinininko ieškinio sumą – 1,366 milijonų litų⁵.

Taip pat reikia paminėti ir Arvydo Macijausko bylą prieš Graikijos krepšinio klubą „Olympiakos“ 2009 metais. Konfliktas tarp profesionalaus krepšinininko ir krepšinio klubo kilo po to, kai Arvydas Macijauskas, sportuodamas, patyrė sunkią traumą,

⁴ PALIUKĖNAS Arnas (2012-01-12). Sportinės veiklos sutarties teisinė prigimtis. *Teisė* [interaktyvus]. <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/download/120/88/95>.

⁵ 15min.lt (2011-05-17). *Smūgis „Lietuvos ryto“ klubui – Justas Sinica laimėjo milijoninį ieškinį* [interaktyvus]. <https://www.15min.lt/24sek/naujiena/archyvas/smugis-lietuvos-ryto-klubui-justas-sinica-laimejo-milijonini-ieskini-872-151328>.

o klubas nusprendė nutraukti sutartį, kuri turėjo galioti iki 2010 metų vasaros, dėl to, kad lietuvių krepšininko trauma buvo patirta savarankiškų treniruočių metu. Arbitražo teismas vienbalsiai priėmė sprendimą, kad krepšinio klubas neturi išmokėti 4,4 milijonų eurų atlyginimo. Toks sprendimas buvo galutinis ir neskundžiamas⁶.

Šios dvi bylos parodo, kad profesionalūs krepšininkai retai kreipiasi į teismus dėl netinkamo sutarties nutraukimo traumos atveju. Tokio pobūdžio ginčų nagrinėjimai trunka ilgai, yra brangūs bei sudėtingi ir gali neigiamai paveikti sportininko karjerą. Byla tarp Arvydo Macijausko ir „Olympiakos“ reikalavo didelių finansinių išteklių bei pasibaigė krepšininko pralaimėjimu. Nors ginčas tarp Justo Sinicos ir „Ryto“ turėjo priešingą baigtį, tačiau dėl ginčo nagrinėjimo ilgumo ir viešumo krepšinio žaidėjo karjeros galimybės bei reputacijai buvo daroma neigiama įtaka.

Svarbu įvertinti, kad individualiose sutartyse dažniausiai numatyta, kad klubas traumas atveju gali savavališkai nutraukti kontraktą be jokio įspėjimo. Tokios sutarties nuostatos suteikia krepšinio klubui pranašumą, nes krepšinio žaidėjui tenka našta įrodinėti, kad kontrakto nutraukimas buvo neteisėtas ir prieštaravo tam tikroms sutarties sąlygoms. Vertinant objektyviai, sportininkas yra silpnesnioji šalis negu pats klubas, nes nutraukus sutartį, žaidėją galima pakeisti kitu ir dėl to nenukenčia klubo statusas. Jei nutraukiama sutartis su profesionaliu žaidėju būtent dėl traumos, atsiranda padariniai, kad žaidėjas tam tikrą laiką negauna pajamų. Kitose pastraipose bus detalčiau analizuojamas profesionalių krepšininkų teisių įgyvendinimas profesinių sąjungų ir asociacijų kontekste.

3.1. Profesinių sąjungų reikšmė sportininkų teisių apsaugai traumų atveju Lietuvoje

Profesinių sąjungų institutas savo esme yra skirtas darbuotojų interesams atstovauti, todėl jų egzistavimas sporto sektoriuje doktriniškai pagrindžia poreikį profesionalius sportininkus pripažinti darbo teisinių santykių subjektais. Darbo kodekso 179 str. 1 d. numato, jog profesinė sąjunga, gindama darbuotojų teises, vadovaujasi įstatymais, šiuo kodeksu ir savo įstatais. Profesinės sąjungos turi išimtinės kolektyvinių derybų bei kolektyvinių sutarčių sudarymo teises, leidžiančias efektyviai veikti socialinės partnerystės lygmeniu.

Profesinė sąjunga, ginanti sportininkų teises ir teisėtus interesus Lietuvoje, yra Lietuvos sportininkų profesinė sąjunga (toliau – LSPS), galinti atstovauti sportininkus derybose su sporto klubais ar federacijomis, ginčų sprendimuose, susijusiuose su traumos patyrimu, atlyginimu ar darbo sutarties sąlygomis, stebėti Darbo kodekso, Sporto įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimų laikymąsi ir atlikti kitas sportininkų

⁶ 15min.lt (2009-11-12). *Macijauskas pralaimėjo bylą „Olympiacos“ klubui* [interaktyvus]. <https://www.15min.lt/24sek/naujiena/archyvas/macijauskas-pralaimejo-byla-olympiakos-klubui-872-67428>.

teisinę padėtį saugančias funkcijas. LSPS turėtų aktyviai veikti, tačiau galima matyti jos pasyvumą – nors jos paskirtis yra užtikrinti sportininkų teises ir teisėtus interesus, dažnai jos vaidmuo apsiriboja konsultacijomis, rekomendacijomis arba patarimais bei pasyviu dalyvavimu arbitražuose ar teismo procesuose.

Vertinant anksčiau aptartas Justo Sinicos ir Arvydo Macijausko bylas – profesionalių krepšininkų teisinę padėtį buvo ginama tik advokatų ir tarptautinių arbitražų pagalba – šių bylų nagrinėjime, kai buvo sprendžiami sutarties nutraukimo, atlyginimo išmokėjimo ar kompensacijos gavimo traumų atveju klausimai, profesinė sąjunga nedalyvavo. Tačiau jeigu Lietuvoje LSPS veiktų aktyviau, būtų galimybė apsaugoti žaidėjus, kuriems traumos patyrimas reiškia kontrakto nutraukimą ir pajamų negavimą tam tikrą laiką, o kai kuriais atvejais – profesionalios karjeros pabaigą.

Be LSPS, krepšinio žaidėjų teises ir interesus gali ginti Lietuvos profesionalių krepšininkų asociacija (toliau – LPKA). Jos tikslas – krepšinio žaidėjų atstovavimas ir jų padėties gerinimas. Nors šis juridinis subjektas veikia ne ilgą laikotarpį, bet, kaip ir LSPS, jo vaidmuo yra pasyvus. Nėra oficialiai pateiktos informacijos apie tai, kad LPKA veikia aktyviai, išskyrus konsultacijų ar rekomendacijų teikimą.

Kyla LPKA ir LSPS, kaip formaliai egzistuojančių juridinių subjektų, pasyvaus įsitraukimo į profesionalių krepšininkų teisių bei interesų gynimą Lietuvos teisinėje sistemoje klausimas. Nepaisant to, kad nėra aiškios tokio LPKA ir LSPS pasyvumo priežastys, galima jas sieti su ribotais finansiniais ir organizaciniais ištekliais, viešumo trūkumu ar rizikos vengimu.

Taigi, LPKA ir LSPS turi teisinį subjektiškumą, tačiau jų įsitraukimas sprendžiant konfliktus yra minimalus. Pateikta informacija internete leidžia daryti išvadą, kad dėl įvairių priežasčių individualiuose ir kolektyviniuose ginčiuose jos dažniausiai atlieka rekomendacinio ar konsultacinio pobūdžio funkcijas, taip nulemiant, kad profesionaliems krepšininkams tenka patiems aktyviai rūpintis savo teisių gynimu, o ir vertinant Lietuvos teismų praktiką galime pastebėti, kad profesionalūs krepšininkai dažniausiai nesikreipia į teismus traumų atvejais.

4. Profesionalaus krepšininko teisinė apsauga traumų atvejais: JAV ir Lietuvos palyginimas

Nagrinėjant Lietuvos teisinę sistemą profesionalių krepšininkų atveju ir sporto veiklos sutartis, galime išvelti, kad bendros vieningos sistemos nėra, o svarbiausių klausimų sprendimas paliekamas individualiam profesionalaus žaidėjo ir sporto klubo susitarimui. Tačiau analizuojant JAV teisinę sistemą, galime matyti, jog individualias sutartis sudarantys sportininkai kartu pasirašo ir kolektyvinę sutartį.

Nacionalinė krepšinio lyga (NBA) yra viena atletiškai sudėtingiausių sporto lygų profesionaliame krepšinyje. Tai rodo, jog, nepaisant aukšto sportinio meistriškumo ir pasiruošimo lygio bei pažangios medicinos sistemos, NBA žaidėjai susiduria nuolat

su traumomis. Jos gali paveikti ne tik žaidėjo karjerą, bet ir daryti įtaką jos pabaigai. Žaidėjo trauma daro poveikį ir visos komandos rezultatams. NBA turi vieningą vidi-
nę veikimo sistemą, kuri siejama su kolektyvinėmis sutartimis. Kolektyvinėje sutarty-
je yra išskirtos papildomos garantijos krepšininkams, kurie patyrė tokią traumą, kuri
sustabdo profesionalaus krepšininko karjerą.

Vertinant kolektyvinę sutartį, joje numatyta, kad karjerą baigiančios traumos ar
ligos faktą nustato gydytojas, pasirinktas bendru NBA ir žaidėjų asociacijos sutarimu.
Nustačius, kad žaidėjas dėl medicininės būklės nebegali profesionaliai žaisti NBA ly-
giu arba žaidimas jam sukeltų mediciniskai nepriimtina riziką, toks žaidėjas laikomas
patyrusiu karjerą baigiančią traumą. Tokiu atveju komanda, su kuria žaidėjas turi
sutartį, įgyja teisę kreiptis į NBA, kad jo atlyginimas būtų išbrauktas iš komandos
algų krepšelio. Svarbu tai, kad net ir gavus NBA leidimą išbraukti žaidėjo kontraktą
iš algų krepšelio, pati komanda lieka finansiškai atsakinga už visą likusį žaidėjo kon-
trakto dydį. Ši išimtis suteikia tik apskaitinę naudą – ji leidžia atlaisvinti vietą algų
krepšelyje, naudotis išimtimis ir pasirašyti su kitu žaidėju, tačiau realiai neatleidžia
komandos nuo pareigos išmokėti garantuotas sutarties sumas. Algų krepšelio len-
gvata nepašalina finansinių išpareigojimų, ji tik suteikia papildomą lankstumą. Pagal
kolektyvinės sutarties taisykles, jeigu žaidėjas, kuriam buvo pripažinta karjerą bai-
gianti trauma, reabilitacijos metu sustiprėja ir bet kuriame sezone NBA sužaidžia dvi-
dešimt penkerias reguliariojo sezono, įkrintamųjų ar atkrintamųjų rungtynes, algų
krepšelis privalomai sugražinamas. Tai reiškia, kad į tos komandos algų krepšėlį vėl
iš karto įtraukiamas žaidėjo atlyginimas už tą sezoną ir visus vėlesnius metus. Tačiau
nepaisant šių finansinių garantijų, JAV modelis turi ir trūkumų – sukuriama didelė
dokumentinė našta, ne tik klubui, bet ir žaidėjams. Visi teisiniai procesai yra griež-
tai reguliuojami kolektyvinės sutarties rėmuose, kurių teisinė galia bus analizuojama
plačiau kitoje pastraipoje.

4.1. JAV kolektyvinės sutarties aspektai

Profesionalūs sportininkai ir klubai JAV sudaro standartines sutartis, pagal kurias
sportininkas savo laisva valia tampa sporto klubo nuosavybe, kitaip tariant „gyva
preke“.⁷ JAV profesionalių krepšininkų teisinė padėtis traumų atveju skiriasi nuo Lie-
tuvos krepšinio žaidėjų. Kolektyvinė sutartis nustato NBA krepšininkų įdarbinimo
taisykles ir sąlygas bei klubų, NBA ir Nacionalinės krepšinio žaidėjų asociacijos (to-
liau – NBPA) teises ir pareigas. Šiuo metu galiojanti kolektyvinė sutartis, kuri buvo
patvirtinta 2023 metų balandžio mėnesį ir įsigaliojo tų pačių metų liepos mėnesį,
taikoma aukščiau nurodytiems subjektams iki 2029-2030 metų NBA sezono.

⁷ PALIUKĖNAS, Arnas (2012-01-12). Sportinės veiklos sutarties teisinė prigimtis. *Teisė* [interakty-
vus]. <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/download/120/88/95>.

Kolektyvinė sutartis įtvirtina sistemą, skirtą JAV krepšininkų sveikatos ir finansinei apsaugai užtikrinti. Ji garantuoja profesionaliems krepšinio žaidėjams teises, susijusias su medicinine priežiūra, kompensacija ar interesų gynybos būdais. Kolektyvinės sutarties turinys parodo NBA ir NBPA pareigą saugoti krepšininkų teisinį statusą. Siekiant tinkamai suprasti kolektyvinės sutarties daromą įtaką NBA krepšininkų teisei padėčiai traumų atveju, galima išanalizuoti nuo 2023 metų galiojančios kolektyvinės sutarties turinį.

Kolektyvinėje sutartyje numatytos apsaugos nuo traumų pagrindas – pripažinimas, kad patirtos komandos treniruočių ar žaidimų metu traumos yra neišvengiama profesionalaus krepšinio dalis. Kolektyvinė sutartis numato atvejus, kai treniruodamasis ar varžydamasis žaidėjas patiria traumą ir turi teisę pretenduoti į visų pagrįstų medicininių ir gydymo išlaidų kompensaciją. Jei komandos gydytojas nustato, kad krepšinio žaidėjo sužalojimas trukdo žaidimui, o pastarasis atsirado dėl komandinės veiklos, krepšininkui privalo būti mokama visa žaidėjo bazinė kompensacija už likusį sezoną arba iki tol, kol krepšininkas gali vėl žaisti. Reikia paminėti ir tai, kad tais atvejais, kai NBA komanda atsisako krepšininko sezono viduryje, jis gali reikalauti visos kompensacijos už sezoną gavimo, jei toks sprendimas priimamas po sausio 10 dienos. Kolektyvinėje sutartyje nurodomos aplinkybės, kuriomis remiantis kompensacija gali būti suteikiama arba ne. Vertinimas atliekamas vadovaujantis sąžiningumo ir teisėtumo kriterijais – į kolektyvinę sutartį nėra įtrauktos tokios traumos, kurios būtų nesusijusios su krepšinio žaidimu, pavyzdžiui, atsiradusios dėl tyčinio savęs žalojimo ar piktnaudžiavimo sveikatai kenkiančiomis medžiagomis.

Svarbu pabrėžti, kad be sveikatos ir finansinės apsaugos, kolektyvinė sutartis įtvirtina atitinkamas procedūros eigos, NBA krepšininkui patyrus traumą, nuostatas. Jose numatoma, kad su sužalojimais susiję ginčai, nepaisant to, ar jie apima medicininę priežiūrą, kompensaciją ar gydymo režimo laikymąsi, turi būti sprendžiami nepriklausomo skundų nagrinėjimo arba arbitražinio proceso metu. Taip pat būtina paminėti ir komisiją, kuri kolektyvinėje sutartyje vadinama „Fitness-to-Play“. Ji padeda užtikrinti, kad tarp krepšinio žaidėjo ir NBA komandos kilusio ginčo nagrinėjime nebūtų pažeidžiamas nešališkumas. Ši komisija garantuoja, kad medicininės išvados dėl gyvybei pavojingų traumų būtų pagrįstos ir tinkamos, o nesusijusios su komandos interesų tenkinimu.

Taigi, šiuo metu galiojanti kolektyvinė sutartis apibrėžia NBA krepšinio žaidėjų teisinės padėties apsaugą traumų patyrimo atveju. Jos nuostatos užtikrina, kad traumos nekeltų pavojaus žaidėjo finansiniam stabilumui, ypač sutarties metais. Profesionalių krepšininkų sveikatos ir finansinė apsauga garantuoja, kad žaidėjai, susidūrę su staigiomis traumomis ar sunkiais sužalojimais, būtų ginami nuo finansinių sunkumų. Taip pat svarbu pabrėžti, kad kolektyvinė sutartis numato aiškias ribas, kurios padeda išlaikyti NBA krepšinio žaidėjo teisinio statuso apsaugos vientisumą. Tai leidžia krepšininkams ginčyti komandos priimtus sprendimus, kurie neigiamai veikia jų sveikatos ir finansinę apsaugą.

4.2. Traumos, jų poveikis profesionalaus krepšininko atletiškumui remiantis NBA lygos duomenimis

Anksčiau aptarta problematika dėl sportininkų socialinių garantijų, jiems patyrus traumas, įtvirtina poreikį labiau analizuoti sportinės traumos poveikį profesionalių sportininkų karjerai. Pavyzdžiui, 2025 metais atliktame moksliniame tyrime „Sporto analizė, skirta traumų poveikiui NBA pasirodymams įvertinti“, kurio autoriai Vangelis Sarlis, George Papageorgiou ir Chritos Tjortjis, buvo analizuojama, kaip NBA krepšininkus paveikia jų patirtos traumos bei kokios pasekmės kyla jų profesionaliai karjerai. Tyrimo duomenys parodė, jog: „Išsamiam tyrime mokslininkai taikė skirtingus metodus, kad įvertintų, kaip amžius, pareigos ir traumų istorija turi įtakos tiek rezultatams, tiek atlyginimams. Daugiau nei pusę NBA traumų sudaro būtent raumenų ir kaulų sužalojimai, todėl pažangi duomenų analizė tampa esminiu įrankiu, padedančiu krepšinio klubų vadovams apsaugoti krepšininkų sveikatą ir išvengti didelių nuostolių“.⁸

Remiantis pateiktais NBA duomenimis, traumos beveik visuomet daro didelę įtaką krepšininko atletiškumui. Jei krepšinio žaidėjas pažeidžia tokias kūno vietas kaip kirkšnis, dubuo, keliai, čiurnos ar rankos, tai jo galėjimas judėti paveikiamas neigiamai. Tokio pobūdžio sužalojimai apriboja įvairių judesių atlikimo greitumą, kūno mobilumą bei kamuolio metimo techniką. Akivaizdžiai tai galima matyti po krepšininko sugrįžimo į žaidimą – pirmųjų rungtynių metu dauguma krepšinio žaidėjų turi prisitaikyti iš naujo. Po atitinkamo laikotarpio, tam tikra dalis krepšininkų geba žaisti, nesusidurdami su sveikatos problemomis, tačiau ne visais atvejais. Pavyzdžiui, kirkšnies ir dubens traumos pasižymi tuo, kad jos padaro neigiamą poveikį ilgesniam periodui, taip paveikdamos krepšinio žaidėjo kūno stabilumą, jo pusiausvyrą ar koordinaciją.

Sportinės traumos turi ne tik medicininių, bet ir reikšmingų teisinių pasekmių profesionalių krepšininkų karjerai. Analizuotas NBA tyrimas atskleidžia, jog traumos gali lemti sportininko darbingumo sumažėjimą, sutartinių išpareigojimų neįvykdymą, o tai tiesiogiai yra susiję su socialinių garantijų taikymu ir jų apimtimi. Atsižvelgiant į tai, tampa akivaizdu, kad egzistuojantis teisinis reguliavimas turi būti orientuotas į efektyvesnę sportininkų apsaugą, aiškiai apibrėžiant darbdavių, sporto organizacijų ir valstybės atsakomybės ribas, siekiant užtikrinti sportininkų teisių apsaugą traumų atveju ir teisinių santykių stabilumą profesionalaus sporto srityje.

Apibendrinant galima teigti, kad traumų analizė daro didelį poveikį nagrinėjant medicininius ir teisinius klausimus, susijusius su krepšinio žaidėjų traumų patyrimu. Duomenimis pagrįstas atletiško vertinimas po traumos padeda ne tik apsaugoti

⁸ SARLIS Vangelis, PAPAGEORGIU George ir TJORTJIS Chritos (2025). Sports Analytics for Evaluating Injury Impact on NBA Performance [interaktyvus]. <https://doi.org/10.3390/info16080699>.

žaidėjų sveikatą ir karjerą, bet ir mažinti teisinių konfliktų riziką, užtikrinant aiškesnį ir skaidresnį sprendimų priėmimą profesionaliame sporte.

5. Lietuvos ir JAV teisinių sistemų palyginimas: kolektyvinio reguliavimo perspektyvos Lietuvoje

Kolektyvinės sutartys yra vienas iš efektyviausių mechanizmų, kuris padeda reguliuoti santykius tarp profesionalių krepšininkų ir klubų, ypač tais atvejais, kai šalių teisinės padėties nėra vienodos. Tai galima ypatingai akcentuoti, kai kalbama apie krepšinio žaidėjų sveikatos ir finansinę apsaugą bei interesų gynybą patyrus traumą treniravimosi ar varžybų metu. Analizuojant 2023 metais įsigaliojusios kolektyvinės sutarties nuostatas, galima akivaizdžiai pastebėti skirtumus tarp JAV ir Lietuvos krepšininkų teisinės padėties, apimančius pastarųjų teisių ir pareigų turinį. Vertinant JAV įtvirtintą teisinį reguliavimą profesionalaus krepšinio atžvilgiu, Lietuvos teisinėje sistemoje galėtų būti užtikrinama, kad būtų siekiama tokio krepšinio žaidėjų teisinio statuso, kuris labiau atitiktų teisėtumo ir sąžiningumo kriterijus.

Vietoje individualių sutarčių, tinkamesnei profesionalių Lietuvos krepšininkų teisinės padėties apsaugai garantuoti galėtų būti sudaromos kolektyvinės sutartys. Jos, skirtingai nei individualios sutartys, nustato bendras ir aiškias taisykles, kurios gali būti taikomos visiems krepšinio žaidėjams, nepriklausomai nuo jų teisinio statuso. Pirmiausia, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad, kaip jau buvo minėta anksčiau, kolektyvinė sutartis garantuoja konkrečiai apibrėžtas sveikatos ir finansinės apsaugos sąlygas visiems krepšininkams. Tai galima iliustruoti teisės į visapusišką traumų gydymą ar kompensacijos gavimą sužalojimo atveju pavyzdžiu. Kolektyvinė sutartis nustato, kad krepšinio žaidėjui, susižalojusiam treniravimosi ar varžymosi metu, suteikiamas ne tik reikalingas gydymas, bet ir teisė pretenduoti į visą savo bazinę kompensaciją už likusį sezoną arba iki tol, kol jis gali vėl žaisti. Toks kolektyvinėje sutartyje įtvirtintas modelis stiprina profesionalaus krepšininko finansinę ir sveikatos apsaugą, užkertant kelią situacijoms, kai traumos sukelia tam tikrų fizinių bei finansinių pasekmių. Lietuvos teisinėje sistemoje tai nėra nuosekliai išplėtotą, todėl kolektyvinių sutarčių sudarinėjimas galėtų prisidėti prie krepšininkų statuso gerinimo bei socialinių garantijų suteikimo.

Kolektyvinė sutartis numato nepriklausomą ginčų sprendimo būdą, kai su trauma susijusios situacijos analizuojamos nepriklausomo skundų nagrinėjimo arba arbitražinio proceso metu. Tai užtikrina skaidrumą, efektyvumą ir profesionalių krepšininkų interesų apsaugą. Lietuvoje tokios sistemos trūkumas dažnai lemia ilgus teismo procesus, dažnu atveju profesionalūs krepšininkai nenori kreiptis į teismus, todėl kolektyvinė sutartis galėtų būti laikoma vienu iš pagrindinių krepšinio žaidėjų teisinės padėties gynybos būdų.

Išvados

Lietuvos teisinėje sistemoje profesionalus krepšininkas, patyręs traumą, lieka individualaus susitarimo su krepšinio klubu ribose. Tai parodo, kad Lietuvoje profesionalus krepšininkas dažnu atveju nesikreipia į teismus, nors jo teisės yra pažeidžiamos.

Lietuvoje krepšininkai veikia pagal individualios veiklos sutartį, o JAV yra įtvirtintas kolektyvinių sutarčių pagrindu paremto susitarimo dėl darbo modelis, kuris užtikrina socialines garantijas asmeniui, patyrusiam traumą, medicininiu ir finansiniu aspektais.

Pagrindinė teisinė spraga, vertinant sistemiškai, Lietuvoje yra ta, jog individualios sporto veiklos sutarties pasirašymas lemia tai, kad krepšininkai traumos atveju lieka be finansinio stabilumo, jeigu nebuvo susitarta dėl atitinkamų sąlygų traumos patyrimo kontekste. Lietuva galėtų į savo bendrąją teisinę sistemą įtraukti kolektyvines sutartis bei sportininką pripažinti darbuotoju, taip išvengiant teisinio neapibrėžtumo ir apsaugant sportininko teisinę padėtį.

Siekiant užtikrinti aukštesnį profesionalių krepšininkų socialinės apsaugos lygį, įstatymų leidėjas turėtų svarstyti profesionalių sportininkų teisinio reguliavimo tobulinimą, numatant jiems platesnes socialines garantijas, artimas darbuotojams taikomoms garantijoms.

Šaltiniai

Lietuvos teisės aktai:

Lietuvos Respublikos Konstitucija. Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume. Valstybės žinios, 1992, 33-1014.

Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864. Valstybės žinios, 2000, 74-2262.

Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. 2016 m. rugsėjo 14 d. Nr. XII-2603. TAR, 2016, 23709.

Lietuvos Respublikos sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I-1151. Valstybės žinios, 1996, 9-215.

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymas dėl sunkių traumų klasifikacijos požymių 2001 m. liepos 18 d. Nr. 397 Vilnius. Neteko galios nuo 2014-05-01.

Teismų praktika:

Bosman v. Union Royale Belge des Societes de Football Association [ESTT] Nr. C-415/93. [1995-09-20] ECLI:EU:C:1995:293.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-65/2011.

Kiti šaltiniai:

2023 NBA-NBPA Collective Bargaining Agreement [interaktyvus]. <https://imgix.cosmicjs.com/25da5eb0-15eb-11ee-b5b3-fbd321202bdf-Final-2023-NBA-Collective-Bargaining-Agreement-6-28-23.pdf>.

- SARLIS Vangelis, PAPAGEORGIOU George ir TJORTJIS Chritos (2025). Sports Analytics for Evaluating Injury Impact on NBA Performance [interaktyvus]. <https://doi.org/10.3390/info16080699>.
- PALIUKĖNAS Arnas (2012-01-12). Sportinės veiklos sutarties teisinė prigimtis. Teisė. [interaktyvus]. <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/lt/article/download/120/88/95>
- PETRYLAITĖ, Daiva, PETRYLAITĖ, Vida (2024). Darbo teisė visiems. Trečioji papildyta laida. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
- Lietuvių kalbos žodynas (2025). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas [interaktyvus]. <https://www.lietuviuzodynas.lt/terminai/Trauma>.
- 15min.lt (2009-11-12). Macijauskas pralaimėjo bylą „Olympiacos“ klubui [interaktyvus]. <https://www.15min.lt/24sek/naujiena/archyvas/macijauskas-pralaimejo-byla-olympiacos-klubui-872-67428>.
- 15min.lt (2011-05-17). Smūgis „Lietuvos ryto“ klubui – Justas Sinica laimėjo milijoninį ieškinį [interaktyvus]. <https://www.15min.lt/24sek/naujiena/archyvas/smugis-lietuvos-ryto-klubui-justas-sinica-laimejo-milijonini-ieskini-872-151328>.
- Lpkl.lt Veiklos sritys [interaktyvus]. <https://lpka.lt/veiklos-sritys/>.